

شماره مصوبه: ۹۱۷، تاریخ مصوبه: ۹۲/۱۰/۲۲، تاریخ ثبت: ۹۲/۱۲/۷، شماره جلسه: ۱۸ (کمیته رشته‌ها)

کلیات و برنامه سطح سه رشته مسائل جدید کلامی

ماده ۱. عنوان

عنوان رشته، مسائل جدید کلامی در مقطع سطح سه است.

ماده ۲. تعریف

سطح سه مسائل جدید کلامی، دومین مقطع از کلام اسلامی است، که در آن طلب علاوه بر شناخت استدلالی مبانی و مسائل اعتقادی شیعه و کلام اهل بیت علیهم‌السلام، مبانی و مسائل جدید کلامی را مطابق آموزه‌های اسلامی، به صورت استدلالی می‌آموزند و توانایی دفاع از مکتب اهل بیت علیهم‌السلام و پاسخ‌گویی به نیازهای مربوط و توان تحقیق در حدّ تحلیل و بررسی تطبیقی و تدریس آن را پیدا می‌کنند و در پایان، موفق به دریافت دانش‌نامه سطح سه این رشته می‌شوند.

ماده ۳. اهداف

۱. شناخت استدلالی مبانی و مسائل اعتقادی بر اساس قرآن و معارف اهل بیت علیهم‌السلام و افزایش توان دفاع از آن؛
۲. شناخت استدلالی مسائل جدید کلامی و مبانی، قواعد و ساختار آن؛
۳. افزایش توان تحقیق در حدّ تحلیل و بررسی تطبیقی و زمینه‌سازی جهت گسترش پژوهش و تألیف در زمینه مسائل جدید کلامی؛
۴. شناخت و نقد دیدگاه‌های انحرافی در حوزه مسائل جدید کلامی و تقویت توان پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و شبهات روز؛
۵. تربیت نیروهای متعهد و توانمند در حوزه مسائل جدید کلامی در عرصه‌های پژوهش و آموزش؛
۶. زمینه‌سازی برای تربیت استادِ درس مرتبط با مسائل جدید کلامی؛
۷. تربیت طلب مستعد جهت ورود به سطح علمی بالاتر؛
۸. شناخت منابع و مآخذ مرتبط با مباحث کلام اسلامی و مسائل جدید کلامی و ایجاد توانمندی فهم آن؛
۹. ایجاد توان تتبع و تحقیق در زمینه فقه و اصول و استفاده از منابع فقهی و اصولی.

ماده ۴. سیاست‌ها

۱. اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلب؛

۲. اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی؛
۳. اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و دفاع از عقائد شیعه امامیه؛
۴. تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی با اهتمام به سنت‌های حوزوی؛
۵. تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و توجه به نیازهای روز؛
۶. تأکید بر آموزش پژوهش‌گرا؛
۷. تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد شرائط لازم؛
۸. تکیه بر آموزش موضوعات و مسائل اصلی رشته؛
۹. تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق و تدریس؛
۱۰. اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
۱۱. اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.

ماده ۵. ضرورت

۱. نقش مؤثر شناخت و بررسی مباحث و مسائل جدید کلامی در تبیین و دفاع عقلانی از مکتب اهل بیت علیهم‌السلام؛
۲. مأموریت حوزه‌های علمیه در تربیت اندیشمندان متکلم در عرصه مسائل جدید کلامی جهت تبیین، ترویج و دفاع از عقاید اسلامی و پاسخ به شبهات؛
۳. نیاز جامعه و نظام اسلامی به تبیین مبانی اعتقادی شیعه و دفاع از آن در مقابله با تهاجمات فکری.

ماده ۶. نظام آموزشی

نظام آموزشی این رشته نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه حداقل شش و حداکثر هشت نیم‌سال است.

ماده ۷. شرایط پذیرش

۱. احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
۲. دارا بودن مدرک علمی سطح دو؛
۳. قبولی در آزمون ورودی^۲ و مصاحبه علمی.

ماده ۸. جدول دروس پیش‌نیاز

---

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد، در یک درس تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.
 ۲. برخی از کتاب‌های مهم کلامی که در سطح ۲ گرایش کلام اسلامی خوانده می‌شود از منابع آزمون ورودی است.

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
آشنایی بیشتر با مباحث خداشناسی (اثبات ذات، صفات فعلیه و ذاتیه، مراتب فعل الهی)، نبوت (ضرورت، ویژگی‌ها، وظایف و اختیارات، نبوت و خاتمیت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله) و معاد(حقیقت مرگ، عالم برزخ، قیامت و ویژگی‌های آن)	۹۶	کلام اسلامی ۱ تا ۳	۱
آشنایی با راه‌ها و ابزار شناخت و ارزیابی آنها و دیدگاه اندیشمندان در این زمینه	۳۲	معرفت‌شناسی	۲
آشنایی با آموزه‌ها، روش‌ها و کتب اصلی فرقه‌های مهم کلامی تشیع و تسنن	۳۲	فرق و مذاهب کلامی	۳
آشنایی با علم کلام (فرق آن با فلسفه و علوم دیگر)، موضوع، غایت و مبانی آن، تبیین حجیت روش‌های عقلی و نقلی و شرایط آنها و آشنایی با سیر تکون و تطور علم کلام، مشرب‌های کلامی، متکلمین بزرگ، منابع و مأخذ مهم کلامی	۳۲	کلیات و تاریخ علم کلام	۴
آشنایی با مسائل مهم، جدید، و رائج کلامی، مانند: منشأ و قلمرو دین، سکولاریسم، تکثرگرایی، دین و اخلاق و علم و دین	۳۲	مسائل جدید کلامی	۵
بررسی تحلیلی تاریخ فرهنگی، اجتماعی و سیاسی صد سال اخیر ایران	۳۲	تاریخ معاصر	۶
آشنایی با روش‌های عمومی پژوهش و کیفیت بهره‌برداری از منابع	۱۶+۳۲ نظری و عملی	روش تحقیق عمومی	۷
ایجاد توان درک مطلب و ترجمه متون ساده انگلیسی	۱۶+۳۲ نظری و عملی	زبان انگلیسی(عمومی)	۸
	۳۵۲	جمع ساعت‌ها	

تبصره: فارغ‌التحصیلان سطح ۲ گرایش کلام و طبّابی که دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن این دروس معاف هستند.

ماده ۹. عناوین و مشخصات کلی دروس

تعداد ساعت	عنوان درس	ردیف
۶۲۴	دروس عمومی سطح ۳	۱
۴۹۶	دروس پایه رشته	۲
۷۰۴	دروس تخصصی رشته	۳
۱۸۲۴	جمع ساعت‌ها	

۱-دروس عمومی

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
-------	------	-----------	------

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
شناخت استدلالی مسائل مهمّ فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (از القول فی ماهیه العیب تا آخر مکاسب)	۱۶۰	فقه	۱
شناخت استدلالی مباحث مهمّ اصولی طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (جلد اول کفایه الاصول از ابتدای المقصد الثانی فی النواهی تا پایان جلد دوم)	۳۲۰	اصول	۲
ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی جدید در حوزه مباحث کلامی	۱۶+۳۲ نظری و عملی	عربی معاصر	۳
تقویت توان تحقیق و پژوهش در علم کلام و مسائل جدید کلامی با آموزش روش‌های تحقیق و کیفیت بهره‌برداری از ابزار و منابع	۱۶+۳۲ نظری و عملی	روش تحقیق تخصصی	۴
ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی	۱۶+۳۲ نظری و عملی	روش تدریس	۵
	۶۲۴	جمع ساعت‌ها	

۲- دروس پایه

اهداف	ساعت	عناوین دروس	ردیف
شناخت مباحث مهمّ خداشناسی (۶۴ ساعت)، نبوت (۳۲ ساعت)، امامت (۳۲ ساعت) و معاد (۳۲ ساعت) به صورت متن‌محور	۱۶۰	کلام اسلامی ۱ تا ۵	۱
تبیین مبانی و قواعد علم کلام مانند: حجیت عقل، قرآن و سنت، حسن و قبح عقلی، قاعده لطف، حجیت خبر واحد در مسائل اعتقادی	۳۲	مبانی و قواعد علم کلام	۲
شناخت مباحث مهمّ فلسفی دارای کاربرد در علم کلام مانند احکام وجود، علت و معلول، قوه و فعل و الهیات بالمعنی الاخص	۱۲۸	حکمت اسلامی ۱ و ۲	۳
شناخت دقیق نفس انسان، ابعاد، قوا و کارکردهای آن و مباحثی مانند حدوث و قدم نفس، رابطه روح و جسم، ویژگی‌های انسان کامل، خلقت، رشد و تکامل انسان، تناسخ، جبر و اختیار، تجرد روح، سعادت و شقاوت انسان و پاسخ به شبهات مرتبط	۳۲	علم النفس	۴
آشنایی با مبانی، روش و مسائل اساسی عرفان اسلامی و مراحل سیر و سلوک آن با رویکرد به مکتب اهل بیت علیهم‌السلام	۳۲	عرفان اسلامی	۵
تبیین مبانی کلامی نظام سیاسی شیعه در عصر غیبت و شناخت استدلالی مشروعیت، شرایط، وظایف و اختیارات حاکم اسلامی از دیدگاه شیعه، با رویکرد کلامی	۳۲	ولایت فقیه	۶
آشنایی با تعریف، نوع، شرایط و محدودیت‌های معرفت دینی، ضمن تبیین امکان، معیار صدق، و تحوّل آن	۳۲	معرفت‌شناسی دینی	۷
شناخت مسائل و قواعد منطق جمله‌ها و گزاره‌ها با تأکید بر مباحث دارای کاربرد در مسائل جدید کلامی	۱۶+۳۲ نظری و عملی	منطق جدید	۸
	۴۹۶	جمع ساعت‌ها	

۳-دروس تخصصی

ردیف	عناوین دروس	ساعت	اهداف
۱	ادله اثبات خدا	۶۴	بررسی و نقد برهان‌های اثبات وجود خدا در الهیات جدید و بررسی دیدگاه‌های جدید در بی‌نیازی ایمان به خداوند از برهان (معرفت‌شناسی اصلاح شده)
۲	وحی و اعجاز و تجربه دینی	۴۸	تبیین و تحلیل دیدگاه‌ها در مورد حقیقت و جایگاه وحی، اعجاز و تجربه دینی همراه با تبیین ملاک و مقدار حجیت تجربه دینی در حوزه معارف دینی و نقد دیدگاهی که وحی و اعجاز را تجربه دینی به حساب می‌آورد
۳	فرجام شناسی	۳۲	بررسی دیدگاه‌ها و شبهات جدید در خصوص معاد و مسأله جاودانگی، خلود روح و تناسخ
۴	قلمرو دین و نقد سکولاریزم	۳۲	تبیین استدلالی قلمرو حداکثری دین الهی و شمول آن نسبت به همه ابعاد زندگی انسان همراه با نقد و بیان کاستی‌های نظریه‌های معارض به ویژه سکولاریسم
۵	حقیقت، منشاء و کارکرد دین	۳۲	تبیین دیدگاه‌های مطرح در خصوص حقیقت دین و تبیین و ارزیابی دیدگاه‌های خداپاورانه و طبیعت‌گرایانه در خصوص منشاء دین و همچنین تبیین کارکردهای دین در زندگی بشر
۶	ایمان‌گرایی و عقل‌گرایی	۳۲	تبیین حقیقت ایمان و عقل و بررسی جایگاه و رابطه آن دو، تقدّم و تأخّر و درجه تأثیرگذاری هر یک در ارتباط با آموزه‌های دینی و بررسی شبهات مربوط
۷	نقد کثرت‌گرایی دینی	۱۶	تبیین، ارزیابی و نقد مبانی و لوازم دیدگاه‌های مطرح در کثرت‌گرایی دینی و مسائل مربوط به آن
۸	هرمنوتیک و زبان دین	۴۸	تبیین و بررسی ۱- مسائلی از هرمنوتیک که با زبان دین مرتبط است. ۲- اینکه آیا دین در بیان مقصود خود به ویژه در باب صفات و افعال خداوند دارای زبان ویژه‌ای است یا از زبان رایج و محاوره‌ای بهره گرفته است؟ ۳- رابطه زبان دین با زبان‌های ویژه علمی، فلسفی، اخلاقی، هنری چیست؟ ۴- تحلیل موضوع قرائت‌های مختلف از دین.
۱۰	شبهات جدید کلامی ۱ و ۲ و ۳	۴۸	بررسی و تحلیل شبهات جدید در زمینه‌هایی مانند رابطه دین و حقوق (نقد دیدگاه‌ها و شبهات مطرح در خصوص ناسازگاری دین با حقوق بشر، حقوق زن، آزادی)، فلسفه شریعت (آشنایی بامبانی احکام شرعی، و پاسخ به شبهات) و تبیین رابطه امامت و خاتمیت (نقد شبهات در خصوص ناسازگاری امامت با خاتمیت)
۱۱	عدل و حکمت الهی و مسئله شر	۱۶	تبیین چستی شرّ و رابطه آن با عدل، حکمت و رأفت الهی و نظام احسن آفرینش و پاسخ به شبهات مرتبط
۱۲	علم و دین	۳۲	بررسی و تحلیل رابطه عقل و دین و نیز علم و دین همراه با تبیین دیدگاه درست و نقد دیدگاه‌های معارض
۱۳	دین و اخلاق	۱۶	تبیین رابطه دین و اخلاق و پاسخ تفصیلی به شبهه ناسازگاری دین با اخلاق و ...
۱۴	زبان تخصصی ۱ و ۲	۳۲+۶۴ نظری عملی	ایجاد توان فهم متون مرتبط با مسائل جدید کلامی به زبان انگلیسی
۱۵	پایان نامه	۹۶+۹۶ عملی	ارائه یک پژوهش جامع، همراه با تتبع کافی و نقد و بررسی در مسائل جدید کلامی
جمع ساعت‌ها		۷۰۴	